

Ewaluacja Krakowskiego Panelu Transportowego

Ewaluacja procesu Krakowskiego Panelu Transportowego (KPT) objęła uczestników i uczestniczki Panelu – na podstawie ankiet przed i po panelu oraz wywiadu grupowego. Poniżej przedstawiamy podsumowanie poszczególnych elementów ewaluacji.

Uczestnicy i uczestniczki Krakowskiego Panelu Transportowego – podsumowanie ankiet

Podsumowanie zostało sporządzone na podstawie badania ilościowego składającego się z:

- Ankiety „przed” przeprowadzonej 4 marca 2023 z udziałem 57 osób uczestniczących panelu w dniu jego rozpoczęcia
- Ankiety „po” wypełnionej 1 kwietnia 2023 w ostatnim dniu spotkania przez 65 panelistów i panelistek

Analizie poddano tylko część pytań, podsumowanie dotyczy tych części, które odnosiły się do następujących kwestii:

- ocena panelu obywatelskiego jako narzędzia,
- efekty uczestnictwa w KPT w samoocenie jego uczestników i uczestniczek
- kwestie organizacyjne

W poniższych punktach zebrane zostały odpowiedzi z ankiet prezentujące opinie na wymienione tematy oraz zmianę, jaka zaszła w opisanych obszarach po uczestnictwie w KPT.

Panel obywatelski jako narzędzie (pytania 5-8 i 14-15)

Ankieta zawierała blok pytań dotyczących samego narzędzia – jego konstrukcji, oceny i potencjalnego wykorzystania. Panel obywatelski jest wciąż jeszcze stosunkowo mało znany i rzadko wykorzystywany w Polsce. Osoby uczestniczące w panelu nie były szczegółowo zaznajomione z jego konstrukcją, poznawały ją dopiero w trakcie spotkania. Pytania dotyczące oczekiwań i obaw pozwoliły na rejestrację ich początkowego podejścia odnoszącego się bardziej do wyobrażenia oraz zestawienia go z opinią po zakończeniu udziału w panelu, która była już osadzona w doświadczeniu panelistów i panelistek.

Wyniki ankiet pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

Oczekiwania/obawy

W największym stopniu spełniły się następujące oczekiwania, jakie uczestnicy i uczestniczki panelu mieli przed rozpoczęciem spotkań:

- Wzięłem/wzięłam udział w dyskusji – 97% osób w ankiecie po panelu zgodziło się z tym stwierdzeniem
- Dowiedziała/em się, co myślą inni – 94%
- Poszerzyłem/am swoją wiedzę – 94%
- Poznałam/em ciekawych ludzi – 77%

Obawy, wyrażone przed panelem dotyczące udziału w nim nie spełniły się. Obawy te dotyczyły różnych aspektów panelu od przebiegu spotkania, jego atmosfery, możliwości zabrania głosu, do tego czy spotkanie nie będzie nudne lub zbyt trudne do zrozumienia przez respondenta.

Uczestnicy panelu

- Panel ma odzwierciedlać strukturę danej społeczności pod względem wybranych kryteriów (wiek, płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania) i potencjalnie może w nim wziąć udział każdy członek społeczności. Aby zapewnić spełnienie tych warunków osoby do udziału w panelu są losowane.
- Uczestników i uczestniczki panelu zapytano o znaczenie procedury losowania. Przed spotkaniem 42% panelistów uznało procedurę losowania za bardzo ważną, 7% za nieważną lub zupełnie nieważną, a 14% nie miało na ten temat zdania. Rozkład odpowiedzi po panelu bardzo się zmienił. 65% uczestników było zdania, że losowanie jest bardzo ważnym elementem procesu, nadal 7% uważało, że nie jest on istotny, a procent osób bez opinii na ten temat zmalał do 5.
- Drugim związanym z losowaniem elementem było zapewnienie udziału w spotkaniu osób zróżnicowanych pod względem demograficznym. Przed panelem ten element uznało za bardzo ważny 46% osób uczestniczących i ten odsetek wzrósł po spotkaniu aż do 72%.
- Zmianie uległ także sam obraz uczestników w oczach panelistów i panelistek, przekonanie o ich kompetencjach, uczciwości, zaangażowaniu w dobro wspólne wzrosło. Szczególnie duży wzrost nastąpił w odniesieniu do cechy „swobodnie prowadzą dyskusję” (z 60 do 94%). Wskazuje to, że doświadczenie dyskusji, wymiany poglądów było dla osób, które wzięły udział w procesie pozytywne.

Wyniki badania dotyczące uczestników panelu i sposobu ich rekrutacji pokazują, że konstrukcja narzędzia po jego wypróbowaniu jest bardziej przekonująca – przekonali się co do sensowności rozwiązania polegającego na losowaniu różnorodnej i reprezentatywnej grupy lokalnej społeczności.

Znaczenie panelu

Uczestnicy zostali poproszeni o ustosunkowanie się do listy przedstawionych twierdzeń. Analiza ich odpowiedzi wskazuje, że panel obywatelski to w ich ocenie narzędzie:

- **Efektywne**

Panel pozwala zaproponować rozwiązania wyższej jakości niż te, wypracowane samodzielnie przez lokalne władze – z tym stwierdzeniem zgodziło się 89% respondentów.

Wypracowane rozwiązania powinny być wiążące tj. rekomendacje wdrażane przez lokalne władze – 92%.

Z opinią, że panele obywatelskie powinny mieć tylko charakter konsultacyjny zgodziło się tylko 29% respondentów.

- **Edukacyjne**

Panel może pomóc ludziom lepiej zrozumieć skomplikowane problemy społeczne – z tym twierdzeniem zgodziło się aż 95% respondentów.

- **Aktywizujące obywateli, partycypacyjne**

Panele mogą przyczynić się do zwiększonego wpływu obywateli na istotne decyzje polityczne – 94% odpowiedzi twierdzących.

- **O istotnej wartości społecznej**

Mogą przyczynić się do zmniejszenia konfliktów i napięć społecznych wokół różnych problemów w Polsce – taki potencjał dostrzega w panelach obywatelskich 77% ankietowanych.

Z powyższych powodów zdaniem uczestników badania panele obywatelskie powinny być organizowane również na inne niż zrównoważony transport tematy (95% wskazań).

Efekty uczestnictwa w panelu (pytanie 5)

Uczestnictwo w panelu obywatelskim okazało się bardzo pozytywnym doświadczeniem. Osoby uczestniczące doceniły otwartość spotkania, **dopuszczenie różnych punktów widzenia**, zaproszenie ekspertów reprezentujących zróżnicowane podejście (opinia 83% respondentów) oraz bezstronnego prowadzącego (88%).

Całe doświadczenie wpłynęło na **zwiększenie poziomu wiedzy** uczestników i uczestniczek na temat zrównoważonego transportu miejskiego (97%), a nawet spowodowało, że zmienili swoją początkową opinię na ten temat (65%) – dostarczona wiedza i dyskusje wywarły więc na nich wpływ. Zdobytą wiedzę ma zamiar wykorzystywać 88% panelistów i panelistek.

Bardzo istotnym efektem panelu jest **dostarczenie dobrego doświadczenia dyskusji** – respondenci mieli okazję spotkać się z osobami o innych poglądach (88%), czuli się w ich towarzystwie swobodnie (71%) i widzieli u uczestników gotowość do wysłuchania opinii innych osób (86%).

Ostatnim zmierzonym efektem była wiara w skuteczność narzędzia – 94% ma nadzieję na zmianę, a 89% wyraża chęć monitorowania procesu wdrażania wypracowanych rekomendacji. Pojawiła się także deklaracja chęci wykazywania obywatelskiej aktywności, zaangażowania – poziom zaangażowania i zainteresowania współdecydowaniem o sprawach miasta wzrósł u 89% uczestników.

Ocena organizacji panelu (pytania 1-4)

Organizacja panelu została oceniona bardzo wysoko. Respondentom odpowiadały: dostępność organizatorów, harmonogram spotkań i ilość czasu przeznaczona na część organizacyjną. Zbyt krótko ich zdaniem, trwała część deliberacyjna.

Najniżej oceniany był catering z powodu przygotowania wyłącznie dań wegetariańskich, uczestnicy panelu także w tym aspekcie woleliby większe zróżnicowanie.

Poziom merytoryczny spotkań oceniony został wysoko. Uczestnicy pozytywnie zewaluowali zarówno cele, program, materiały, prezentacje, jak i prowadzenie całego wydarzenia.

Uczestnicy i uczestniczki Krakowskiego Panelu Transportowego – podsumowanie wywiadu grupowego

We współpracy z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza zrealizowany został projekt dotyczący panelu obywatelskiego jako narzędzia podejmowania decyzji politycznych w Polsce. W ramach tego projektu m.in. odbyły się dwie grupy focusowe w Krakowie – z byłymi uczestnikami Krakowskiego Panelu Transportowego oraz z grupą kontrolną. Badanie było nieco szersze niż sama ewaluacja, ale elementem scenariusza była również ocena procesu, a także wypracowanych rekomendacji. Poniżej zestawiamy główne wnioski dotyczące ewaluacji i wniosków dla realizacji procesu, które pojawiły się w grupie uczestników i uczestniczek.

Ogólna ocena

Wśród silnych stron panelu uczestnicy wskazywali na wymianę pomysłów, opinii i potrzeb między bardzo różnorodnymi osobami, pozyskanie wiedzy na temat dotyczący panelu, oraz jakość prowadzenia panelu przez organizatorów. Wśród negatywnych stron wymieniono ograniczenie czasu i możliwości zadawania pytań do ekspertów, brak możliwości preforsowania swoich pomysłów gdy należy skupić się na perspektywie dobra wspólnego, a także zmodyfikowanie treści niektórych rekomendacji przez Zespół Monitorujący w sposób, który zaprzeczał pierwotnej intencji rekomendacji.

Zwrócono również uwagę na brak możliwości lepszej wymiany opinii w całej grupie panelistów przez całość trwania panelu – taka możliwość pojawiła się jednak pod koniec panelu za sprawą przygotowanego narzędzia online do wymiany argumentów. Uczestnicy różnili się między sobą

w ocenie tego, czy wszyscy obywatele powinni mieć możliwość podejmowania decyzji politycznych oraz jakie obszary polityk są do tego właściwe.

Wskazanymi trudnościami w pracy nad rekomendacjami był ostatecznie wysoki stopień ogólności tych rekomendacji oraz fakt odrzucenia wielu z nich w efekcie dyskusji nad przydatnością danych pomysłów dla wszystkich grup społecznych oraz ich kosztownością, a także brak informacji o możliwościach budżetowych podczas dyskusowania rekomendacji.

Wpływ udziału w procesie na życie uczestników i uczestniczek

Grupa byłych panelistów została również zapytana o wpływ KPT na ich późniejsze życie. Uczestnicy odpowiadali, że ze względu na intensywność pracy i szybkość zmian składów grup roboczych podczas panelu nie udało im się zawiązać relacji z innymi panelistami. Opowiadają jednak o swoim doświadczeniu panelu swojej rodzinie, bliższym i dalszym znajomym oraz aktywnie udzielają się w tym temacie w mediach społecznościowych. Jako konsekwencję paneli uczestnicy podkreślali wzrost swojej wiedzy nt. zrównoważonego transportu, ale także na temat relacji międzyludzkich i skuteczniejszym komunikowaniu swojego zdania i pomysłów innym. Niektórzy uczestnicy zmienili swoje podejście do transportu miejskiego i zwracają baczniejszą uwagę na otaczające ich elementy miasta. Część z osób zwiększyła swoje zaangażowanie społeczne. Jedna z osób stosuje swoje obserwacje z elementów organizacji panelu w swojej pracy. Sam udział w panelu dostarczył wszystkim dużo satysfakcji, choć były też trudniejsze chwile, jak np. potrzeba pójścia na kompromis czy moment modyfikacji rekomendacji przez Zespół Monitorujący. Większość osób wyraziła zainteresowanie udziałem w kolejnym panelu, jeśli mieliby taką możliwość.